णमो चारित्तस्स

શ્રાવકના બાર વ્રતની ટીપ

चत्तारि परमगाणि, दुल्लहाणि य जतूणो।
माणुसत्त सुइ सद्धा, सजमम्मि य वीरिय ॥१॥

સમ્યક્ત્વ

૧—અઢાર દુષણ રહિત શ્રી તીર્થંકર ભગવાન-કેવલી ભગવાનને જ દેવાધિદેવ તરીકે માનવા

હંમેશા પ્રતિમાજી, સિદ્ધચક્રજી કે પ્રભુની છબીના દર્શન કરવા, અગર તે યોગ ન બને તો સિદ્ધગિરિ કે સીમધરસ્વામી ભગવાનની સામે દર્શન વદન કરવા ભૂલી જવાય તો એક વખતની ભુલ બદલ ભડારમા ( ) નાખવો, અતરાય, સૂતક, માદગી કે મુસાફરીમા જયણા

મહિનામા ( ) દિવસ પૂજા કરવી જ દગ્માલ તીર્થ-યાત્રા ( ) કરવી ન થાય તો રૂપૈયા ( ) ભડારમા નાખવા અથવા તીર્થસ્થળે મોકલવા.

બીજા અઢાર દુષણવાળા દેવોને તરણતારણહાર તરીકે માનવા નહીં શીતલા, ગાય, તુલસી, સમુદ્રપૂજન, તાબૂત, હોળી વિગેરેને માનવા નહી

શાસનદેવ, શાસનદેવીઓ, જ્ઞાનાદિના અધિષ્ઠાયક દેવ દેવીઓ, મણિભદ્ર, કુલદેવ, સરસ્વતી, વહીપૂજન-લક્ષ્મીપૂજન અને ગુરૂએ આપેલ મન્ત્રજાપની જયણા છે

૨–વીતરાગની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તનાર શુદ્ધ માર્ગ પ્રરૂપક અને કંચનકામીનીના ત્યાગી મુનિરાજને સાચા ગુરૂ તરીકે માનવા

બીજા ધર્મના ગુરૂઓને ધર્મગુરૂ તરીકે માનવા નહીં. શરમ દાક્ષિણ્યતા કે સસાર વ્યવહારને અગે તેને નમસ્કાર કરવાની જયણા, માસ્તર કે કળાશિક્ષક વિગેરેને પ્રણામની જયણા, અને ધાર્મિક શિક્ષક ગોરજી કે જૈન ભેખધારીના ન્મ કાર વિગેરેની જયણા

૩–કેવલી ભગવાને પ્રરૂપેલ ધર્મને શુદ્ધ ધર્મ તરીકે માનવો હમેશા નવકારવાળી ( ) ગણુવી.

દરમાલ શ્રાવકક્ષેત્રમા રૂપૈયા ( ) વાપરવા, જેનો ઉપયોગ સાતે ક્ષેત્રમાં પણ કરી શકીશ આ રકમ સઘ-જમણુ તીર્થભોજન વિગેરેમા પણ આપી શકાય

દર મહિને નવકારશી પચ્ચકખાણુ ( ) કરવા
દર મહિને ચોવિહાર ( ) કરવા
દર મહિને તેવિહાર ( ) કરવા
દર મહિને દુવિહાર– ( ) કરવા

મિથ્યાત્વીના ઉત્સવો, બ્રાહ્મણભોજન, શ્રાદ્ધ વિગેરેન માનવા નહી દાક્ષિણ્યતા આદિથી કઈ કરવુ પડે તેની જયણા

દેવ, ગુરૂ અને ધર્મના સોગન ખાવા નહી

આ વ્રતમા ૬ અપવાદ (છીડી) અને ૪ આગારની જયણા છે

૩-અપવાદ —

(૧) રાજાનો હુકમ.
(૨) પંચની મજતાઈ
(૩) બળવાનની બળજોરી
(૪) દેવ આદિનો ઉપદ્રવ
(૫) ગુરૂ તથા વડિલોની આજ્ઞા તથા
(૬) જીવન નિર્વાહના કારણે જયણા છે

૪-આગાર —

(૧) ખ્યાલ ફેર થઈ જાય.
(૨) ઉતાવળથી ભૂલ થઈ જાય
(૩) મોટા લાભ માટે છુટ લેવી પડે
(૪) બેભાનપણાથી કે પરવશતાથી શુદ્ધ માધ ચાલી જાય, તો જયણા છે

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧ શકા—તીર્થંકરના વચનમા શકા કરવી નહી
૨ આકાક્ષા—બીજા ધર્મોની બહાર સારી દેખાતી વાતોમાં લોભાઇને તે ધર્મને સાચો માનવો નહી.
૩ વિચિકિત્સા—ધર્મક્રિયા કે તપના ફળ વિષે શકા રાખવી નહી, સાધુજીના વ્યવહારમા સૂગ કરવી નહી, લૌકિકને સારૂ ગણી ત્યાગમાર્ગને વખોડવો નહી
૪ મિથ્યાત્વીની પ્રશસા—મિથ્યાત્વીના ઐહિક સુખ આપનાર ઉપદેશ, ક્રિયા કે વ્યવહારને વખાણવા નહી

૫ મિથ્યાત્વીનો વધુ પડતો પરિચય રાખવો નહી, સમ્યક્ત્વથી પાડી નાખે એટલી હદ સુધી મિથ્યાત્વી ઉપર વિશ્વાસ મુકવો નહી

૧–સ્થૂલપ્રાણાતિપાત વિરમણ (મોટી હિંસાનો ત્યાગ)

વિનાકારણ નિરપરાધિ કોઈ પણ ત્રસ જીવને સકલ્પ પૂર્વક મારવો નહી, મરાવવો નહી

શિકારનો ત્યાગ પ્રાણીઓના આકારના રમકડા ખાવાનો ત્યાગ

મૃતભોજન (દાડો), ખાતભોજન, વાસ્તુભોજનનો ત્યાગ.

પોતાના ( ) કુટુબ અને ધર્મ માટે જયણા

બીજાની સાથે એક થાળીમા જમવુ નહી બાળ–બચ્ચાની જયણા

છોકરા–છોકરીઓના નાક કાન વિંધાવવાની જયણા, ઓપરેશનની જયણા

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧ વધ—કોઇનો વધ કરવો કે કોઇને પ્રાણનો નાશ થાય તેવુ મારવુ નહી

૨ બધન—બાળક, પશુ વિગેરેને મજબુત બાધવા નહી

૩ છવિચ્છેદ—કોઇના ચામડા કે અગોપાગ કાપવા નહી

૪ અતિભાર—મજુર પશુ કે વાહનપર વધુ ભાર લાદવો નહીં.

૫ ભાતપાણી વિચ્છેદ—મનુષ્ય, પશુ વિગેરેને ભોજન–પાણીનો અતરાય કરવો નહી તેના ખવાપીવાનો ટાઈમ વટાવવો નહી આ વ્રતમા ૬ કોટિ પચ્ચકખાણ, ૬ અપવાદ, ૪ આગાર છે

૨–સ્થૂલ મૃષાવાદ વિરમણ (પાચ મોટા જુઠાણાનો ત્યાગ)

૧ કન્યાલિક—છોકરા છોકરી, દાસ દાસી વિગેરે કોઈ પણ મનુષ્યના રૂપ ઉમર ગુણ કે આદત વિગેરે બાબતમાં જુઠુ બોલવુ નહી કોઈ સલાહ માગે તો તેને સાફ સાફ કહી દેવુ કે–"ભાઈ આમા તો તમારે જીદગી નિભાવવાની છે માટે ઉચિત લાગે તેમ કરો" પણ જુઠુ કઈ કહેવું નહી

૨ પશુઅલિક—ચોપગા જાનવરની ઉમર દુધ વેતર કે આદત વિગેરે બાબતમા જુઠુ બોલવુ નહી

૩ ભૂમ્યલિક—જમીન તથા મકાનની બાબતમા જુઠુ બોલવું નહી પોતાની જમીન કે મકાનના કેસમા પણ સામાને નુકસાની પહોચાડવા ખાતર જુઠુ બોલવુ નહી

૪ થાપણ—કોઇની થાપણ ઓળવવી નહી

૫ કુટસાક્ષી—જુઠી સાક્ષી પુરવી નહી

હિતબુદ્ધિથી કે બીજાને મોતથી બચાવવા માટે ખોટુ બોલવું પડે તો જયણા આવેશમા કે આજીવિકા માટે જયણા

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧ સહસાત્કાર—ઉતાવળીયા સ્વભાવથી વગર વિચારે બોલવુ, ગાળ દેવી, કલંક દેવું કે માર્મિક વચન કાઢવુ નહી

૨ રહસ્યવાત—બીજાની ખાનગી વાત જાહેર કરવી નહી, ખાનગી વાત જાણીને તે વડે સામાને ઠગવવો નહી, છુપી પોલીસનું કામ કરવું નહી

૩ દારમંત્રભેદ—પોતાના સગા સબધીઓએ નાદાનપણામા કરેલી ભૂલને બીજાની પાસે કહેવી નહી

૪ મૃષાઉપદેશ—ડાહ્યા બનીને બીજાને સંસારની વાતો સમજાવવી નહી, પાપ માર્ગ બતાવવો નહી, ખોટી સલાહ દેવી નહી, કોઇને ધર્મથી પાડવો નહી વિગેરે

૫ કૂટલેખ—ખોટા દસ્તાવેજ સહી કે ચોપડા બનાવવા નહી

આ વ્રતમા ૬ કોટિ પચ્ચખ્ખાણ ૬ અપવાદ ૭ આગાર છે

૩–સ્થૂલ અદત્તાદાન વિરમણ (મોટી ચોરીનો ત્યાગ)

૧–બીજાની ગાઠ ખોલવી, ખીસુ કાપવુ, તાળુ તોડવુ, ભીત ફોડવી, ઉચાપત કરવી, લુટવું, ચોરીનો માલ મંગાવવો, સગીરની મીલકત ઓળવવી વિગેરે ચોરીનો ત્યાગ

૨–જુઠા તોલા માપાની ગરબડ, વસ્તુની ભેળસેળ, હિસાબની ગરબડ વિગેરેનો ત્યાગ ભૂલચુક થાય તો જાણ થતા ખુલાસો કરી દેવો

૩–લાંચ લેવી નહી, લાંચ દેવી નહી

૪–વારસાનો ઝઘડો પડે એવી પારકાની છુપી રકમને થાપણ રાખવી નહી અને કદાચ રાખી હોય તો દેનાર માલીકની મરજી પ્રમાણે કરવુ છેવટે ધર્માદામા વાપરી નાખવી તેમા પોતાનુ નામ આપવુ પડે તો તેની જયણા.

૫–ધર્માદામા બોલેલી રકમ સાલભરમા ન પહેલેથી વધારે મુદત રાખવામા આવે તો તે મુદતમા આપી દેવી સંયોગવશ અનુકુળતાએ આપવાની જયણા

૬–દેવ, ગુરુ, ધર્મ, માતા કે પિતાથી ઠગાઈ કરવી નહી સમુદાયના હિત માટે વાત છુપાવવાની જયણા

૭–રાજદંડ થાય તેવી ઇન્કમટેક્ષ, સુપરટેક્ષ, મ્યુનિસિપલટેક્ષ, જકાત, લાઈસન્સ, રેલ્વે નૂર, ટીકીટ, પાસ કે રેશનિંગ વિગેરે ચોરી કરવી નહી

કાયદાની અજ્ઞાનતાથી કઇ થાય તેની જયણા

હવે પછી નવા કાયદા અને તે બાબતમા જયણા

અજ્ઞાનતા, આજીવિકા કે ધર્મના કારણે ભૂલ થાય તેની જયણા.

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧ ચોરીનો માલ લેવો નહી
૨ ચોરીનો ધધો શીખવાડવો નહી, સલાહ દેવી નહી
૩ વસ્તુમા ભેળસેળ કરવી નહી
૪ રાજ વિરૂદ્ધ ચોરી કરવી નહી
૫ ખોટા માપા ખોટા તોલા રાખવા નહી, ખોટા સીક્કા પાડવા નહી

આ વ્રતમા ૬ કોટિ પચ્ચક્ખાણ, ૬ અપવાદ, ૪ આગાર છે

૪–સ્થૂલ મૈથુન વિરમણ (સ્વ દારા સતોષ)

ધારણા પ્રમાણે શરીરથી શિયલ પાળવુ

૧—પોતાની પત્ની સિવાય બીજી દરેક સ્રીઓનો ત્યાગ
૨—સૃષ્ટિ વિરૂદ્ધ કર્મ આદિનો ત્યાગ.
૩—તીર્થસ્થાનેમા શિયળ પાળવુ
૪—૬ અઠ્ઠાઈઓમા તથા ૨, ૫, ૮, ૧૧, ૧૪, ૧૫ તિથિઓમા શિયળ પાળવુ

ગ—બીજાના સગાઈ, લગ્ન, શ્રીમંત, છઠ્ઠી, વેશ્યાનાચ કે વિધવા વિવાહમા સામેલ થવું નહી

કુટુબ, જ્ઞાતિ અને મિત્રોમાં જયણા, પીરસવું લેવાની જયણા.

સામાન્ય સ્પર્શ તથા સ્વપ્નદોષની જયણા ;

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧ અપરિગ્રહિતાગમન—વેશ્યા, વિધવા અને કન્યાનો ત્યાગ

૨ ઈત્વર પરિગ્રહિતાગમન—વારી મુકરર કરી હોય તેમા ગડબડ કરવી નહી

૩ અનંગક્રીડા—બધીના દિવસે છુટ લેવી નહી, ચુમ્બન વિગેરેનો ત્યાગ.

૪ પર વિવાહકરણ—પારકી છોકરીને કન્યાદાન દેવુ નહી, વિધવા વિવાહનો ત્યાગ

૫ તીવ્રાનુરાગ—બહુ જ ખસું નહી, ઈરાદાપૂર્વક કામોત્તેજના કરવી નહી

આમા પહેલાના બે અતિચારનો તો ત્યાગ જ કરવો

સૂચના—આ વ્રતમા ૬ કોટિ ૩ કોટિ કે ૧ કોટિ પચ્ચકખાણ છે, ૬ અપવાદ અને ૪ આગાર છે

૫–સ્થૂલ પરિગ્રહ પરિમાણ (પરિગ્રહની મર્યાદા)

૧ થી ૭—ધન, ધાન્ય, જમીન, મકાન, ચાદી, સોનું જવાહીર વિગેરે મળીને કુલ ( ) લાખ રૂપિયા રાખવા

જમીન, મકાન, દાગીના વિગેરે સ્થાવર મિલકતને ખરીદવામા કે બનાવવામા જે કિમ્મત લાગી હોય તે તેની

મૂળ રકમ ગણવી, તેમા ૨૫ ટકા ભાવ ઉતરી જાય તો ૧ વર્ષ પછી તે વખતના ચાલુ ભાવથી વસ્તુ વધારવાની કે બદલવાની જયણા, તેને સુધારવા સમારવાની જયણા, પરિગ્રહની રકમ એક બીજામા બદલવાની જયણા, લેણદેણમાં લેવાદેવાની જયણા, બક્ષીસની જયણા, પુત્રની કમાણીમા પિતૃધન તરીકે હકની જયણા

આ પરિમાણથી વધુ ધન થાય તો કોઇના નામ પર ચઢાવવુ નહી, પણ બીજાને દાન કરવુ, કે સારા કામમા વાપરવુ

૮ દ્વિપદ—દાસ દાસી વેચાતા લેવા નહી

૯ ચતુષ્પદ—ગાય ઘોડા વિગેરે ઓલાદ સાથે ( ) રાખવા, લેણ દેણમા આવે તો વેચવા સુધી વધારે રાખવાની જયણા

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧ ધન ધાન્ય પ્રમાણાતિક્રમ—લેણ દેણ કે વ્યાપારમા વધુ રકમ રોકીને પરિમાણથી વધુ રકમ થવા દેવી નહી

૨ ક્ષેત્રવાસ્તુ પ્ર૦—હદબધી મેડી માળા કે ભાવમા ગડબડ કરવી નહી

૩ રૌપ્યસ્વર્ણપ્ર૦—રૂપુ વિગેરેના તોલ વજન કે ભાવમા ગડબડ કરવી નહી

૪ કુપદ પ્ર૦—રાચરચીલાના તોલ વજન કે ભાવમા ગગબડ કરવી નહી

૫ દ્વિપદ ચતુષ્પદ પ્ર૦—પશુ વિગેરેના ગર્ભકાળ ગર્ભસખ્યા કે રૂપ સખ્યામા જાણી જોઇને ગડબડ કરવી નહી

આ વ્રતમા ૬ કોટિ પચ્ચક્ખાણ ૬ અપવાદ ૪ આગાર છે

૬–દિશા પરિમાણ (દિશાઓની મર્યાદા)

૧—ચારે બાજૂ હિન્દુસ્તાન, બ્રહ્મદેશ, એશિયા, આફ્રિકા, આસ્ટ્રેલીયા, યુરોપ, અમેરિકા અને સઘળા ટાપુઓમા જળ સ્થળ કે આકાશમાર્ગો દ્વારા જવા આવવાની છુટ વધારે જવુ નહી

૨—ઉપર ૭૦ કોશથી વધુ જવુ નહી

૩—નીચે ૧૦ કોશથી વધુ જવુ નહી

અજ્ઞાનતા, પરાધીનતા, અકસ્માત, દૈવ મદદ, યાત્રાદિ ધર્મકાર્ય કે લબ્ધિ પ્રાપ્તિના કારણે વિશેષ જવાય તેની જયણા.

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧ પરિમાણથી વધુ ઉપર જવુ નહિ
૨ પરિમાણથી વધુ નીચે જવુ નહિ
૩ પરિમાણથી વધુ ચારે બાજુ જવુ નહિ
૪ એક દિશાનું પરિમાણ બીજી દિશામા વધારવુ નહિ
૫ દિશાના પરિમાણને ભૂલવુ નહિ

આ વ્રતમા ૩ કોટિ પચ્ચકખાણ ૬ અપવાદ ૪ આગાર છે

૭–ભોગોપભોગ વિરમણ

(ભોગ, ઉપભોગ અને વ્યાપારની મર્યાદા)

૧—બાવીશ અભક્ષ્ય, રાત્રિભોજન, ચલિત રસ અને અનન્તકાયનો ધારણા પ્રમાણે ત્યાગ

૨૨ અભક્ષ્ય

૧-માસ—માસ માછલી ઈંડા, કોડલીવર ઓઈલ.

૨-મધ—

૩-માખણ—દુધનુ માખણ, દહીંનુ માખણ

૪-મદિરા—દારૂ, તાડી, સિંધી, ચડસ, ગાજા મદક
[આમા આસવનો સમાવેશ થતો નથી]

૫ થી ૯— ઉંબરો કાલુબર પીપળો પીપર વડના ફળ

૧૦-બરફ—બરફ ફેકટરીનો આઈસ આઈસ્ક્રીમ કુલફી રેફ્રીગેટર મશીનનો બરફ

૧૧-ઝેર—અફીણ સોમલ વચ્છનાગ હરતાલ પોટાશિયમ અને સાઈનાઈડ—
[આમા અણાહારી અફીણ અને મારેલ સોમલ વિગેરેનો સમાવેશ થતો નથી]

૧૨-કરા—

૧૩-કાચી માટી—માટી, દંતમંજનમા વપરાતી માટી

૧૪-રીંગણા—રીંગણાની જાતિ ટમેટા

૧૫-બહુબીજ—જેમા ગર્ભ જુદો ન પડે તેટલા બીજ હોય તે, જેમકે-પટોલ પંપોટા અંજીર ખસખસ

૧૬-બોળો—ત્રણ દિવસ પછીના અથાણા રાયતા ચટણી લીંબુ
[આમા મુરબ્બો છુદો અને શરબતનો સમાવેશ થતો નથી]

૧૭-વિદલ—કઠોળ કુમટિયા ગુવાર મેથી દાણા કે તેની ભાજી કાચા દુધ દહીં અને છાશ સાથે વિદળ થાય છે મેળવીને ગરમ કરે તે પણ વિદલ છે

૧૮–તુચ્છફળ—જેમા ખાવાનુ અલ્પ અને નાખી દેવાનુ ઘણું હોય તે, જેમકે–ચણી બોર જગલી બોર પીલુ પીચુ ફાલસા

૧૯–અજાણ્યા ફળ—જેને કોઈ ન ઓળખતું હોય તેવા પાદડા તથા ફળ

૨૦–રાત્રિભોજન—સમ્યકત્વ વ્રતમા લખ્યા મુજબ ત્યાગ.

૨૧–ચલિત રસ—

વાસી ભોજન, એક તારવાળી કાચી ચાસણીની ચીજ

વાસી દુધ સ્વય જામેલુ દુધ, ફાટેલુ દુધ, નવી પ્રસુતિનું દુધ, વિલાયતી દુધ, વાસી માવો

બે રાત પછીનુ દહીં, બે રાત પછીની છાશ, મેવા કે વનસ્પતીનું બે રાત પછીનું રાયતું

સાજે છાશમા તરબોળ રાખેલ આઠ પહોર પછીના ભાત, આર્દ્રા પછી કેરી, ચોમાસામા ૧૫ દિવસ, ઉનાળામાં ૨૦ દિવસ અને શિયાળામા ૩૦ દિવસ પછીના મીઠાઈ ગાઠિયા દાળિયા વિગેરે

ફાગણ ચોમાસી અને અષાડ ચોમાસીમા મેવા ભાજી પાદડા

મીઠો લીબડો આમળી ચોઈ અજમો નાગરવેલ ફોદીનો કોથમીર મેવાવાળી મીઠાઈ મેવાવાળી ઠડાઈ

[બદામ નાલીયેર સોપારી મગફળી અને કાળી દ્રાખનો મેવામા સમાવેશ થતો નથી]

રૂપ રસ ગધ કે સ્પર્શ બદલાઈ જતા ચારે આહારો

૩૨-બત્રીશ અનન્તકાય—લીલી, સુકી

૧ સુરણકંદ
૨ વજ્રકંદ
૩ આદુ
૪ બટાટા
૫ હીરલીકંદ
૬ લસણ
૭ ગાજર
૮ લીઠી (પદ્મિનીકંદ)
૯ ગરમર
૧૦ ખીરસુઆકંદ
(કાળા વાળવાલા
નાના કંદ, કસેરૂ)
૧૧ થેગ
૧૨ લીલી મોથ
૧૩ મૂળા કંદ
૧૪ કંદ જાતિ
૧૫ લીલો-કચુરો
૧૬ શતાવરી
૧૭ કુઆરપાઠા
૧૮ ચોરજાતિ
૧૯ લીલી-ગળો
(સુકી ગળો અણાહારી છે)
૨૦ વાસ-કારેલી
૨૧ લુણીની છાલ
૨૨ લુણી
૨૩ ખિલોડા (?)
૨૪ અમૃતવેલ
૨૬ વત્થુલાભાજી (?)
૨૭ સુઅરવેલ
૨૮ પાલક ભાજી
૨૯ કોમલ આમલી
૩૦ રતાલુ
૩૧ પીંડાલુ
૩૨ કોમળ વનસ્પતિ
(કિસલય-અંકુરા-ફૂળ)
— વડહાડ
— સેવાલ

૨૨ અભક્ષ્ય, રાત્રિભોજન, અતિતરમ અને ૩૨ અનન્ત કાયનો ઉપર પ્રમાણે યથાશક્તિ ત્યાગ

જ્યા જ્યા જયણા લખી છે તેની જયણા

અજાણપણામા, દવામા કે ભેળસેળમા જયણા

૨ લીલી વનસ્પતિમા (   ) જાતિથી વધારે વન સ્પતિ ભક્ષણનો ત્યાગ જેમા લીલા અનાજ મશાલા કઠોળ

શાકભાજી પાદડા કુલ ફળ મેવા દાતણુ અને ઓષધિનો સમાવેશ થાય છે (જુઓ પરિશિષ્ટ) બીજી વનસ્પતિની દવામા જયણા, સુકવણીની જયણા

૩ ચૌદનિયમ—જીદગી પર્યંત હમેશા નીચે ચૌદ નિયમમા લખેલ વસ્તુ વાપરવી, અને તેને સક્ષેપવા માટે બની શકે તો હમેશા સવારે ઉપરોક્ત ચૌદ નિયમ ધારવા, અને સક્ષેપમા વા ખ્યાલ રાખવો

सचित्त दव्वविगई वाणह तंबोल वत्थ कुसुमेसु ।
वाहण सयण विलेवण बंभ दिसि न्हाण भत्तेसु ॥१॥

(૧) દ્રવ્ય (૨) વિગઈ (૩) તબોલ ને (૪) ભોજન,
તેમ (૫) સચિત્તનુ માપ કરો
(૬) સ્નાન (૭) વિલેપન (૮) વસ્ત્ર (૯) કુસુમ ને
(૧૦) જોડાની સખ્યા જ ધરો,
(૧૧) શય્યા (૧૨) વાહન (૧૩) શીલ (૧૪) દિશાના,
ચૌદ નિયમ નિતનિત સમરો

(૧ થી ૬) છ કાય પાળો (૧) અસિ (૨) મસિ (૩) કૃષિને છડી વિરતિભાવ ધારો

(૧) દ્રવ્ય—મોઢામા જે નાખીએ તે દ્રવ્ય ( )વાપરવા તેમા પ્રશ, સળી, ખોતરણી, આગળી અણાહારી દ્રવ્ય અને વાસણની છુટ

(૨) વિગઈ—૪ મોટી વિગઈ-માખણ, માસ, મદિરા અને મધનો બાવીશ અભક્ષ્યમા લખ્યા મુજબ ત્યાગ
૬ વિગઈ—૧ દુધ ૨ દહીં ૩ ઘી ૪ તેલ ૫ ગોળ

અને ૬ કડાવિગઈ માથી કોઇ પણ ( ) વિગય કે નીવિયાતાનો ત્યાગ કરવો

(૩) તબોલ—પાન, સોપારી, ચૂર્ણ મુખવાસ તોલા ( ) વાપરવુ, દ્રવ્ય ( ) વાપરવા

(૪) ભોજન—અન્નપાણી મળી શેર ( ) વાપરવું

(૫) સચિત્ત—કોઇ પણ જીવવાળી વસ્તુ ( ) વાપરવી.

(૬) સ્નાન—( ) વાર, પાણી મણ ( ) વાપરવુ. ધર્મકાર્ય નિમિત્તે જયણા

(૭) વિલેપન—માટી, સાબુ, પાવડર, તેલ, કેસર, તિલક, અત્તર, ગુલાલ, દવા, ધૂપ વિગેરે શેર ( ) વાપરવું ધર્મ નિમિત્તે જયણા

(૮) વસ્ત્ર—( ) તેમાં સામાયિક તથા પૂજાના વસ્ત્રની છુટ, તથા ભેળસેળમા ભૂલ થાય તેની જયણા

(૯) કુસુમ—ફુલના હાર તોરા ગુલછડી ગાદી તકિયા વિગેરે મણ ( )

(૧૦) ઉપાનહ—જોડા ચપલ ચાખડી મોજા વિગેરે જોડ ( ) વાપરવા, ખરીદીમા કે ભુલથી પહેરાય તેની જયણા.

(૧૧) શય્યા—આસન ખાટ હિચકો ખાટલી ખુરશી બાકડા પાટ પાટલી સાદરી જાજમ ગાદી તકિયા ઓશિકું બિછાનુ પલગ કામળી વિગેરે ( ) ચાલતા પગે સુવાય તેની જયણા

(૧૨) વાહન—તરતા ફરતા ઉડતા વાહન ( )

(૧૩) બ્રહ્મચર્ય—ચોથા વ્રત પ્રમાણે (૧૪) દિશિ—છઠ્ઠા વ્રત પ્રમાણે.

(૧) પૃથ્વીકાય—ખાવા વાપરવામા શેર ( )

(૨) અપ્કાય—પીવા નહાવા ધોવામા મણ ( )
પાણીમા ચાલવાની પાણી ભરવા જવાની તથા બાજરૂ
પેશાબની જયણા, ધર્મ નિમિત્ત જયણા

(૩) અગ્નિકાય—ચુલા, સગડી, બેટરી, બત્તી, ધુપધાણા
કુલ ( ) ઘરના આમા દિવાસળી બીડી નાટક-
સીનેમાની બત્તિઓ અને રસ્તાની બત્તીથી પત્ર
વાચીએ તો તે બત્તીનો પણ સમાવેશ થાય છે, પણ
પહેલાના દિવસે બનાવેલ ચીજોના ચુલાનો સમાવેશ
થતો નથી ઉત્સવ મહોત્સવમા જયણા

(૪) વાયુકાય—વિજણો, પખો, હિચકો, ચકડોલ, વાજુ,
પપ વિગેરે કુલ ( ) વસ્ત્રથી પવન ખાવાની
જયણા, ખાટ પર બેસવાની જયણા

(૫) વનસ્પતિકાય—ખાવામા ( ) જાતિ,
વાપરવામા ( ) જાતિ

(૬) ત્રસકાય—પહેલા વ્રત પ્રમાણે

(૧) અસિ—કાપવાની ઘોચવાની મારવાની ચીજો ( )

(૨) મષી—વ્યાપાર, વ્યવહારની દરેક ચીજો શાહી વિગેરે
( )

(૩) કૃષિ—ખેતી અને રસોઇની દરેક ચીજો ( )

એકેક દિવસના લેખે જાવજ્જીવ સુધી ઉપર લખ્યાથી
વધુ વસ્તુઓ વાપરવી નહીં

પંદરકર્માદાન-વ્યાપાર

૧-ઈંગાલકર્મ—વ્યાપાર માટે અગારા ભઠ્ઠી અને અગ્નિદ્વારા વસ્તુઓ બનાવવી નહીં અને તેનો વ્યાપાર કરવો નહીં જેમકે-ચુનો કોલસા કલાઈ હોટલ ફાર્મસી અને કારખાના વિગેરેનો ત્યાગ

૨-વનકર્મ—વ્યાપાર માટે ખેતર વાડી બગીચા બનાવવા નહી, અને તેની ચીજોનો વ્યાપાર કરવો નહીં લેણદેણમા આવેલી જમીનનો ઉપયોગ કરવાની જયણા

૩-સાડીકર્મ—વાહન, વાહનના સાધનો, ખેતીના સાધનો અને યત્ર વિગેરેનો વ્યાપાર કરવો નહીં

૪-ભાડીકર્મ—જમીન મકાન અને વાહનોને ભાડે આપવા નહીં, ભાડા માટે તેને વસાવવા નહીં, થોડા ભાડાથી રાખી વધારે ભાડુ ઉપજાવવુ નહીં

૫-ફોડીકર્મ—વ્યાપારના હેતુએ સરોવર કુવા સુરગ ખાણ વિગેરે બનાવવા નહીં, જમીન ખેડવી, મોતી વિધના વિગેરે વ્યાપાર કરવો નહીં

૬-દતકુવાણિજ્ય—દાત મોતિ કસ્તુરી રેશમ ચામડુ વિગેરેના વ્યાપારનો ત્યાગ ઘરકામ માટે પણ શિકારીઓ પાસે આ ચીજો મગાવવી નહીં

૭-લાખ કુવાણિજ્ય—લાખ ગુદર સાબુ ગળી ખાર અને લોઢાના વ્યાપારનો ત્યાગ

૮-રસ કુવાણિજ્ય—ચાર મોટી વિગઇ, છ વિગઈ, તેલો પ્રવાહી દવાઓના વ્યાપારનો ત્યાગ

૯–કેશ કુવાણિજ્ય—મનુષ્ય પશુ પક્ષિના વ્યાપારનો ત્યાગ વરવિક્રય, કન્યાવિક્રય, છોકરો ખોળે લેવાનો ત્યાગ

૧૦–વિષ કુવાણિજ્ય—નશાવાળી ચીજો, અસ્ત્ર શસ્ત્ર. આગના સાધનો, ખેતીના સાધનો અને દરેક પ્રકારના ઝેરો વિગેરેના વ્યાપારનો ત્યાગ, કામશાસ્ત્ર મારણ ઉચ્ચાટન વિગેરે વ્યાપારનો ત્યાગ

૧૧–યંત્રપીલનકર્મ—દરેક જાતના મશીનો, સંચાઓ, કે જેનાથી અનાજ કપાસીયા અને તલ વિગેરે પીલાય તે યંત્રો બનાવવાનો કે ચલાવવાનો ત્યાગ
તૈયાર મીલ, જીન, પ્રેસ કે તેના પ્રકારના મશીન લેવા વેચવા નહીં

૧૨–નિર્લાંછનકર્મ—કોઈના અંગોપાગ છેદવા, કાપવા, ડામવા કે આંકવા નહીં, રોગ કે અનુકંપાના કારણે જયણા પોતાના બાળબચ્ચા પશુ આદિને માટે જયણા, દાક્ષિણ્યતા કે નોકરીમા પારકાના કામની જયણા

૧૩–દવ દાનકર્મ—કોઈ સ્થાને સ્વાર્થ કે ઈર્ષ્યાથી આગ લગાડવી નહીં, રસોઈમા જયણા. મુડદાને દાગ દેવાની જયણા

૧૪–શોષણકર્મ—જલાશયોનુ પાણી શોષાવવુ નહીં અનુકંપાના કારણે જયણા, પંચમા સહયોગ દેવાની જયણા, ઘરના કુવા વિગેરેમા ઉચિત કરવાની જયણા.

૧૫–અસતી પોષણ—માછીમાર, કસાઈ, વાઘરી, કલાલ, ચોર, જુગારી, વેશ્યા, કુતરા, હરણ, પક્ષિઓ વિગેરેને પોષવા નહીં બક્ષિસમા જયણા, કુટુંબહિત જીવદયા કે ધર્મ-નિમિત્તે જયણા

ઉપરના ૧૫ કર્માદાનના વ્યાપારનો ત્યાગ છે

તેના ભાગીદારી દલાલી ઠેકો લેન થાપણ પટ્ટો લીલામ વિગેરે લેવાનો ત્યાગ છે

શેર સટ્ટો વ્યાજ, લોટરી અને નોકરીનો ત્યાગ છે

જયણા—નિરૂપાયથી જે જે વ્યાપારની જયણા રાખી છે તેની જયણા છે નોકરીની જયણા, ઘરકામ માટે ખરીદવાની તથા સમારવાની જયણા

વધુ પડતુ કે નકામુ આવી જાય, નકામુ થઈ જાય કે લેણદેણમા આવે તો તેને વેચવાની ખરીદવાની જયણા કુટુંબી અને મિત્રોને દાક્ષિણ્યના આદિથી વેચવાની ખરીદવાની જયણા રાજવ્યવહાર ભેટ બક્ષિસ દાન અને ધર્મકાર્યમા જયણા. ભીદાતાને સહાય દેવાની કુટુંબીઓને સલાહ દેવાની જયણા. અજ્ઞાનતામા અને ભેળસેળ દ્રવ્યમા જયણા છે

જે જે કર્માદાનના વ્યાપારનો ત્યાગ કર્યો હોય તે અજ્ઞાનતાથી થઇ જાય તો તેની જયણા, જાણ્યા પછી તેનો ત્યાગ કરવો

— ૨૦ અતિચાર જાણવા અને ટાળવાનો ખપ કરૂ —

૧–સચિત્ત આહાર ભક્ષણ— સચિત ખાવુ નહીં
૨–સચિત્ત પ્રતિબદ્ધ ભક્ષણ— ભેળસેળવાળુ ખાવુ નહીં
૩–અપક્વાહાર ભક્ષણ— કાચો આટો વિગેરે ખાવા નહીં
૪–દુષ્પક્વાહાર ભક્ષણ— પોંક વિગેરે ખાવા નહીં
૫–તુચ્છૌષધિ ભક્ષણ— અસાર ફળો વિગેરે ખાવા નહીં
૬–૨૦ પદર કર્માદાન આચરવા નહીં

આ વ્રતમા ૩ કોટિ પચ્ચકખાણ ૬ અપવાદ ૮ આગાર છે

૮-અનર્થદંડ વિરમણ વ્રત

બની શકે તેટલા પ્રમાણમા આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન-રાજ વિકથા, દેશ વિકથા, સ્ત્રી વિકથા, ભોજન વિકથા, પાપોપદેશ અને હિંસક પ્રયોગોનો દોષ લગાડવો નહીં

હોળીપૂજન ઈલાજી ધૂળેટી દારૂખાનું શૂળી ફાંસી વધ યજ્ઞ હોમ તાબૂત બલિદાન સતીદાહ જપ્તી વિધવા વિવાહ વેશ્યા નાચ ચેટક રેસ સીનેમા સરકસ તમાસા રામલીલા પ્રાણીયુદ્ધ અને આતસબાજી જોવાનો ત્યાગ

જળાશયોમા સર્વાંગ સ્નાનનો ત્યાગ,

સૂતક ભોજન શ્રીમ ત ભોજન પ ચમાસી ભોજનનો ત્યાગ

વર્ષભરમા નાટક ( ) સીનેમા ( ) સરકસ ( ) અને રેસ ( ) જોવાની જયણા કેળવણીના નાટક ધર્મના નાટક શરીર સુધારવા માટે વ્યાયામ સ્નાન અને તીર્થસ્નાનની જયણા પાણી છાણવાનો ઉપયોગ રાખવો અથવા જયણા, પાણીમા ચાલવાની જયણા, રસ્તામા જતા આવતા તાબુત વિગેરે ઉપ નજર પડે કે ઘર નીચે જોવામા આવે તેની જયણા, રોતા બચ્ચાને શાંત કરવા લઈ ઉભવાની જયણા

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧-કંદર્પ કુચેષ્ટા—આખના મીચકારા, નામચેષ્ટા વિગેરે કરવા નહી

૨-મૌખર્ય—વાચાલપણું, સબધ વગરની વાત કહેવી નહી-

૩-ભોગાતિરિક્ત—જરૂરીઆતથી વધુ ખાવુ પીવુ ન્હાવુ નહીં

૪-કામ—કટાક્ષમા બોલવુ નહીં, વિષય કષાય પોષનાર વાતો કરવી નહિં

૫–અધિકરણ દોષ—વધુ અસ્ત્રશસ્ત્ર રાખવા નહી, અસ્ત્રશસ્ત્રનું
ગોખથી દાન કરવુ નહી
આ વ્રતમા ૬ કોટિ પચ્ચકખાણ ૬ અપવાદ ૪ આગાર છે

૯–સામાયિક વ્રત

સાલભરમા ઓછામા ઓછા સામાયિક પ્રતિક્રમણ બને
આશી (   ) કરી આપવા, રોગાદિક કારણે રહી જાય તો
બીજા વર્ષે કરી આપવા, અને ત્યારે પણ ન થાય તો
આગાર મુકવો નહી અનુકુળતાએ કરી આપવા

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧—મનના દુષ્પ્રણિધાનનો ત્યાગ
૨—વચનના દુષ્પ્રણિધાનનો ત્યાગ
૩—કાયાના દુષ્પ્રણિધાનનો ત્યાગ
૪—અનવસ્થા—નિરાદર ચપળતા અવ્યવસ્થાનો ત્યાગ
૫—સ્મૃતિવિહિન—સામાયિકનો ટાઇમ તથા પાઠને ભૂલી
જવા નહી
આ વ્રતમા ૬ કોટિ પચ્ચકખાણ ૬ અપવાદ ૪ આગાર છે

૧૦–દેશાવગાશિક વ્રત

સાલભરમા ઓછામા ઓછા (   ) દેશાવગાસિક કરવા,
આસ રોગાદિ કારણે રહી જાય તો બીજા વર્ષે અને ત્યારે
પણ ન થાય તો અનુકુળતાએ વધુ કરી આપવા

આ વ્રતમા ૧૦ સામાયિક, તેમા પહેલા છેલ્લા સામાયિકમા
પ્રતિક્રમણ ઉપવાસ આબેલ કે એકાસણાનું પચ્ચકખાણ
ક્ષેત્ર મર્યાદા અને ૧૪ નિયમો ધારવાના હોય છે

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧—આણવણ પ્રયોગ—મર્યાદા બહારની વસ્તુ મગાવવાની યુક્તિનો ત્યાગ
૨—પ્રેષવણ પ્રયોગ—વસ્તુને મર્યાદા બહાર મોકલવાની યુક્તિનો ત્યાગ
૩—શબ્દાનુપાત—બહારનાને બોલાવવાની યુક્તિનો ત્યાગ
૪—રૂપાનુપાત—બહારવાળાને આવવુ જ પડે એવી યુક્તિ અને તે યુક્તિની પ્રશસાનો ત્યાગ
૫—પુદગલ પ્રક્ષેપ—બીજાને બોલાવવા માટે કાકરો ફેંકવો ઇશારો કરવો વિગેરેનો ત્યાગ
આ વ્રતમા ૬ કોટી પચ્ચકખાણ ૬ અપવાદ ૪ આગાર છે

૧૧—પોષધ વ્રત

સાલભરમા અ૦ પહોરી કે ચાર પહોરી (   ) પોષધ કરવા, રોગાદિ કારણે રહી જાય તો બીજા વર્ષે અને ત્યારે પણ ન થાય તો અનુકુળતાએ વધુ કરી આપવા

— પાચ અતિચાર જાણવા અને ટાળવા —

૧—અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય સજ્જા સથાર।
૨—અપમજ્જિય દુપમજ્જિય સજ્જાસથાર।
૩—અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય ઉચ્ચાર પાસવણભૂમિ.
૪—અપમજ્જિય દુપમજ્જિય ઉચ્ચાર પાસવણભૂમિ

૧-૪ રીતસર પડિલેહણ અને પ્રમાર્જના નહી કરેલ શય્યા સથારો માત્રાની ભૂમિ અને સ્થડિલની ભૂમિ વાપરવા નહી

૫—વિધિ વિપરિત–પારણાના દિવસના સ્નાન ભોજન ભોગનો વિચાર કરવો નહી ૧૮ દૂષણ લગાડવા નહી
આ વ્રતમા ૬–કોટિ પચ્ચખાણ ૬–અપવાદ ૪–આગાર છે

૧૨–અતિથિ સંવિભાગ વ્રત

સાલભરમા ઓછામા ઓછો (૧) અતિથિ સવિભાગ કરી આપવો રોગાદિ કારણે રહી જાય તો બીજા વર્ષે વધુ કરી આપવો અને ત્યારે પણ ન થાય તો અનુકુળતાએ કરી આપવો

આ વ્રતમા પૌષધ કરી પારણે એકાસણુ ધારી મુનિને પાત્રે દાન આપીને એકાસણુ કરાય છે મુનિરાજ ન મળે તો શ્રાવકને જમાડી કે શ્રાવક ભક્તિની રકમ કાઢીને પણ જમાય છે તપ કે પૌષધ ન બને તો માત્ર મુનિરાજને વહોરાવીને જમવુ એમ પણ કરાય છે

— પાચ અતિચાર જાણવા ટાળવા —

૧—જાણી જોઇને આહારને સચિત્તમા મુકી રાખવો નહી
૨—જાણી જોઇને આહારને સચિત્તથી અડાડી રાખવો નહી
૩—જાણી જોઇને આ વસ્તુ બીજાની છે એમ કહેવુ નહી
૪—દાનમા બેદરકારી માત્સર્ય કે ઈર્ષા રાખવી નહી, ૫, દૂષણ લગાડવા નહી
૫—ગોચરીના ટાઈમ વિના મુનિરાજને આમત્રણ આપવું અથવા ખાઈપીને મુનિરાજને આમત્રણ કરવુ એવી ભૂલ કરવી નહી

આ વ્રતમા ૬–કોટિ પચ્ચખાણ ૬–અપવાદ ૪–આગાર છે

પરિશિષ્ટ (   ) વનસ્પતિની જાતિ (પચાગ.)

અનાજ	ચિરિયા	હોડિબડા	મરચા	કોથમીર
ઘઉં	મોઠ	ટટોલા	મરી	ગલજીભી
ચોખા	અડદ	ગરમર	મૂળા	જલકા
જાર	ખડધાન	જાંબુગોટા	મોગરી	ચણા
જવ	કઠોળ	ગલકા	મોગરા	ચલોડી
બાજરો	બડદ	ગીતેલા	મૌરચ	ચા
મકાઈ	કુમઠિયા	ટમેટા	લીંબુ	ટીકા
રાજગરો	કાંગી	ટીંડોરા	રીંગણા	ડાભી
કુટ	ગુવાર	(ગીલોડા)	ગોકગાની	ડાસી
ચોડા	ચણા	ટેણુગી	—શીંગ	ઢક
અરેડ	તુવર	(ઢેણુગી)	સરગવો	તુલસી
કિયારી	મસુર	ડાગરશાક	સાગરી	તુમ્બર
મકચો	મગ	ડાંગા	અમચુર	તાદલીસો
કોદરા	મેથી	તુરિયા	કોકમ	દારવી
કાંગ	મઠ	તુબડી	ભાજી-પાન	દુધલા
સાબુચણા	ફણુગી	દૂધી	અજમો	નાગરવેલ
સરસવ	ચોળા	દોડી	અગથી	પાલક
તલ	વાલ	(ફગપોડી)	અફીગી	પાંદડી
ખસખસ	[ઓરીયા]	દોડકા	અરડુનો	પોઈ
બંટી	વટાણા	પરવર	આરૂપાન	ફોદીનો
રાઈ	વાલોળ	પરોળા	અજીજ પાન	ભીમડી
અજમો	પાપડી "	પીપરકાંગી	આલ્દુવા	બેમણ
જીરૂ	શાક	પોડા	આમલી	બડુગી
ધાણા	આલકુવ	કૂટ	કવમ	ભીંડાપાન
સુવા	કોળુ	પરડા	કડવી	મૂળો
કુર	કારેલા	[ભાવડાના]	કુઆર	મેથી
મણુંગી	કાકડી	અમરદા	કુઆડ	ગઈ
ભૂરટ	કુવડા	ભીંડા	કુલફા	લીંબડો
ચણિયા	કેરડા	વિલાયતી ભીંડા	કોળી	લુણી

–વત્શુલા
સરસવ
સલોચો
સુઆ
કેળા પત્રાલી
બદામ ,,
ખાખરો ,,
ફુલ
આકડો
આબો
આબલી
વચ્છનાગ
–ડળી
કાસ
ગુલાબ
ચંપો
દોડીફુલ
ફુલેવગ
દાડમફુલ
આવળફુલ
લીંબડો ફુલ

ફળ

અનનાસ
અમરૂદ
અમૃતફળ
આબો
આમળા
આમફળ
ડમરૂખ
કરમદા
કમળકાકડી
કપાસ
(જીંડવા)
કેળા
ખરબુજ
[ચીભડા]
[ટેટી]
ગુંદા નાના
,, મોટા
ચીકુ
જમરૂખ
જાંબુ
ટીમરૂ
ટીંડોરા
તરબૂચ
ઘોગફળ
(જીંડવા)
દાડમ
નારંગી
નાવફળ
પપોટા
પપનસ
પીલુ
પીચુ
પોપઈયા
ફનસ
કાલસા
બીરાજા
બીજોગ
બીટવ
બોર નાના
,, મોટા
મહુડા
માગુસ ફળ
(સિંગાપુરી)
મોસંબી
[સંતરા]
ગસબરી
ગમફળ
રાયણ
લીંબુ
લોકેટ
સફરજન
(નાસપતી)
સીતાફળ
સિંગોડા
સેતુર

મેના

અખરોટ
અંજીર
અંગુર
[દ્રાક્ષ]
કાજુ
ખજુર
ખુરમાની
ખારેક
ચીલગોજા
[નેજા]
ચારોળી
જરદાલુ
તાલમખાના
નાળીએર
,, ડાભ
પીસ્તા
બદામ
ભોયશીંગ
(મુગફળી)
સોપારી
વરીયાળી
મુખવાસ
વિગેરે

દાતણ

આવળ
ઓણુ
કંબોઇ
ગળો
ઝીલ
તુવર
નેતર
લીંબડો
બાવળ
બોર
વડવાઇ
વણુ
સાડો

ફુટક

અળવી
–ગાડીયો
અફીણના
–ડોડા
આવળ
આબલા
આસન
(વજ)
આબલી
કડુ
કરીયાતુ
કોઠ
ખેજર
ગળો
જાયફળ
ચણાનો ખાર
થોરફળ
નઈકન્દ
પોર
બાવળ
બેડા
માજ્વો
મોથ
મેંદી

વાસ ઝોડ

શેરડી વેલા

સુગંધીવાળો

હરડાં

હીમેજ

હરડે

ગધફના ફુલ

અ૦ અભક્ષ્ય + ત્યાગ જ૦ જયણા

કવાથ રસની જયણા ઔષધલેપજમા જયણા

સાધુ થઈએ તો ગુરૂ આના પ્રમાણે જયણા

સ્વાદિમ દ્રવ્યો

હિંગાષ્ટક ચુર્ણ, જાવત્રી, તમાલપત્ર, ખાવચી, વજ, કચુરો, અજમો, અજમોદ, આબો, ખેરવડી, મોથ, કોર, કોઠપત્ર, ચણીકબાબા, જેઠીમધ, કુલિંજર, સામોદ, હરડે, હરડા બેડા, આબલા, કાટા નેલિયો, બીવલણ, કુમઠા, ખેર છાલ, બાવલ છાલ, ખીજડાની છાલ, ધાવડીની છાલ, લીબુના પાન, કપુરકદ, પુષ્કરનું મુળ, જવાસાના મુળ, દમીસો, ત્રવીસો, પચકુલ વિતમા સેક, છીરૂ, પોહોરકનું મુળ, બુકાવીકન, વાયવડગ, સુગધીપાણી, કેસર, ખસખસ

આણુહારી દ્રવ્યો

૧ અગર—તૃષા, મૂર્છા દૂર કરનાર, શીતળ, અપસ્માર અને વાઈ વગેરે માટે,

૨ અફીણ—ગ્રાહી, પીડાશામક, ઊંઘ લાવનાર અને પરસેવો વાળનાર અફીણ+ટેરાર-કોલેરા

૩ આસંધ (ઘોડાઆરાન)—ગ્રાહી, દમ, ઊધરસ માટે પૌષ્ટિક.

૪ એળીઓ—રેચક, ઋતુ લાવનાર, જ્વરનાશક

૫ આકડાનુ પંચાગ—વાતહર કફઘ્ન, વામક, ઉલ્ટી કરનાર, પરસેવો વાળનાર

૬ અખર—વાયુહર, તરસ, મુઝવણ, પગનો તોડ, દૂર કરનાર અને પૌષ્ટિક

૭ અતિવિષની કળી—જ્વરઘ્ન, કટુ પૌષ્ટિક, ગ્રાહી

૮. ઈન્દ્રવરણાનુ મુળ—રેચક, અજીર્ણ, આમદોષ અને પિત્તનાશક

૯ ઉપલેટનુ લાકડુ—વાતહર, તરસ તથા ઉલટી નાશ કરનાર, ઉષ્ણ

૧૦ કરેણની જડ—જ્વરઘ્ન અને મસ્તકશૂળ હરનાર

૧૧ કરીઆતુ—જ્વરઘ્ન, સારક અને અરુચિનાશક

૧૨ કસ્તુરી—અંગનુ ખેચવુ, આચકી, વાયુ, તરસ, ઉલ્ટી, અને શોષનાશક,

૧૩ કડુ—સાકર, પાચક અને જ્વરઘ્ન

૧૪ કથેર મૂળ

૧૫ કુવાર—અપચો, અને ગુલ્મઘ્ન, રેચક પિત્તનાશક, બરલવૃદ્ધિ નાશક

૧૬ કેશર—કઠરોગ, મસ્તકશૂળ, ઉષ્ણ, શીતળ, સ્તંભક પૌષ્ટિક

૧૭ કીદરૂ—ઉષ્ણ, કફ ન, રકતાતિસાર, જ્વરઘ્ન, સ્વેદલ

૧૮ કાથો—દાતમાથી આવતુ લોહી બધ કરનાર, સ્થંભન, શીતળ

૧૯ કેરમુળ—રૂચીકારક, શૂળઘ્ન અને વાતહર

૨૦ ખાગ—પેટના દુખાવા માટે

૨૧ ખેરસાર— કફશામક, દાતને હિતાવહ, ઉધરસ શામક

૨૨ ખેર્નુ મુળ તથા છાલ—રક્તશોધક

૨૩ ગુગળ—વયસ્થાપક, વાતહર અને શોથઘ્ન.

૨૪ ગધો—જ્વર ન, શિતળ, પિત્તશામક, મુત્રલ, તૃષા દાહ, ભ્રમનાશક

૨૫ ગોમુત્ર—મુત્રલ, સારક મળાવરોધ, ઉદરરોગ, રેચક, ચામડીના દર્દોમા ઉપયોગી

૨૬ ચિત્રકમુળ—ઉષ્ણ, પેટના દુખાવા માટે, દીપન, દભક, પાચક, વાતહર

૨૭ ચિમેડ—વાતહર, પૌષ્ટિક અને આખને હિતકારી

૨૮ ચીડ-(તેલીઆ દેવદારનુ લાકડુ)-મુત્રશોધક, મળાવરોધ, આફરો, હેડકી મુર્છા અને વાયુહર, દીપન અને પાચક

૨૯ ચુનો—શીળસ, અજીર્ણ

× ૩૦, ચોપચીની—તૃષાહર, મુત્રવણ દુર કરનાર, પૌષ્ટિક અને વાતરોગનાશક

૩૧ જરદો (તમાકુની જાત)—કફશામક, વાતાનુલોમન, વાતહર

૩૨ જવખાર—મુત્રલ ઉષ્ણ દીપન પાચન

૩૩ ઝેરી ગોટલી—
૩૪ ઝેરી નાળીએર—પૈષ્ટિક, જ્વરઘ્ન, અપચો, ઝાડા, ગુકહર.
૩૫ ટકણખાર—મુત્રલ ઋતુ લાવનાર, વેણ લાવનાર
૩૬ ડાભનુ મુળ—બસ્તીશૂળ ઉન્ટી વાતીહર, રક્તાસ્ત ભક્ત, તૃપ્તિકારક
૩૭ તગર—ઉટ્ટી માટે
૩૮ તમાકુ (ગી.) પણ પટ વગરની, ખાવાની અગર સુઘવાની)—સ્નાયુશૈથીલ્યકૃત, હીસ્ટીરીયા, દાત સજ્જડ થવા
૩૯ ત્રિફળા—સારક, પિત્તશામક, દાહ, તૃષ્ણા, મુઝવણ દુર કરનાર
૪૦ થેરનુ મુળ—ઉઘ દુર કરનાર, ગુલ્મ, અગ્નિલાહર
૪૧ દાડમની છાલ—ઉધરસ, કફનાશક, પિત્તશામક, ગ્રાહિ.
૪૨ ધમામો—ઉન્ટી, ઉધરસ, તાવ, દાહ, હેડકી દુર કરનાર મુત્રલ
૪૩ નિર્મળી—મુત્રલ શૂળ, ગોળો નાશ કરનાર, રૂચિકર
×૪૪ નર્કકંદ—વાતિકર, સખ્ત ઉન્ટી કરનાર, સપ વિષ કાઢવા માટે
૪૫ પાનની જડ—વાતહર, ઉષ્ણ રૂચિકારક, મેળ નાશક
૪૬ પુવાડબીજ—જ્વરઘ્ન, ત્વકદોષહર
૪૭ ફટકડી—ગ્રાહી, રક્તસ્ત ભક
૪૮ બુચકણ-મુચકદ—પિસ્તાના ફુલ-પીત્તની ઉલ્ટી, વાયુ સબધી માથાની પીડા, તૃષાહાર
૪૯ બેડાની છાલ—ઉધરસ, કફનાશક, શીતળ
૫૦ બોરની છાલ—શ્રમ, શોષનાશક, શામક, ગ્રાહી
૫૧ બોરનુ મુળ—જ્વરઘ્ન, કફપિત્તનાશક

પર બાવળની છાલ—રક્તાતિસાર, ખાસી નાશક
પ૩ બીઓ બીવયો, કમરકસનુ લાકડુ—રક્તપિત્તનાશક, રકતસ્તભક થાહો
પ૪ ખોળ (એગીઆની જાત)—સારક, આર્તવ શોધક
પપ ભોરીંગણી—જ્વરધ્ન, પડખાનુ શૂળ, દમ, ઉધરસ, હૃદયરોગ.
પ૬ મલયાગરૂ—તૃષા, દાહ, જ્વરનાશક, સ્વાદુ, રક્તપિત્તનાશક
પ૭ મજીઠ—શૂળ, અર્શ, રક્તાતિસાર, પિત્તશામક
પ૮ મરેડી—ગળાનો સોજો, મો આવવું, ઉધરસ શામક.
પ૯ રાખ (સર્વ જાતની)—દાત સાફ રાખવા માટે
૬૦ રોહની છાલ—વાતહર, પૌષ્ટિક, શોધક
૬૧ લીબડાનુ પચાગ (છાલ, ડાળખી, મુળ, પાન, મહોર) —પૌષ્ટિક, પિત્તશામક, જ્વરધ્ન, ઉ ટી બધ કરનાર, શિતળ, તૃષાહર મુ ઝવણનાશક
૬૨ વખમો—પેટનો દુ ખાવો, આફરો, ભેદક અને વાતહર.
૬૩ વડગુદા—ગ્રાહી, અતિસાર, કોલેરા શામક
૬૪ વજ (ગ ધીલો)-ગ્રાહી, ગળાનો શોષ, કફધ્ન, મળવિરોધહર
૬૫ સુરોખાર—મુત્રલ, સ્વેદલ, શિનળ
૬૬ સાજીખાર—વાયુહર, દીપન, પાચન
૬૭ સુખડની જાત (ચદન)—શીતળ, પિત્તશામક
૬૮ હળદર—અપચાનો નાશ કરનાર, કફધ્ન, પૌષ્ટિક
૬૯ હીમજ—તૃષા, મુઝવણ દૂર કરનાર
૭૦ હરડેની છાલ—આયુષ્યવર્ધક, સારક, શોધન, રસાયણ
૭૧ હીરાબોળ—રક્તાતિસાર હર, કફધ્ન, ઉષ્ણ, રૂતુ લાવનાર.
૭ર ત્રિફળા ચુર્ણની ગોમુત્રમા બનાવેલી ગોળી-વાયુહર, સારક, કમળીઆત નાશક

ચાદ્દી